

Friheten i Kristus

Mark 2:23–28

En sabbat tog han vägen genom sädesfälten, och lärjungarna började rycka av ax medan de gick. Då sade fariseerna till honom: »Varför gör de sådant på sabbaten som inte är tillåtet?» Han svarade: »Har ni aldrig läst vad David gjorde när han och hans män blev hungriga och inte hade något att äta? Han gick in i Guds hus – det var när Evjatar var överstepräst – och åt upp skådebröden, som inga andra än prästerna får äta, och gav också dem som var med honom.« Och Jesus sade till dem: »Sabbaten blev till för människan och inte människan för sabbaten. Alltså är Människosonen herre också över sabbaten.«

Det låter som en helt annan värld när personer kommer och anmärker på vad som är tillåtet eller inte på sabbaten. Till och med ordet sabbat låter lite avläggset och konstigt. Det står för vilodag och till och med här i Sverige var det i svensk lag förbjudet att störa sabbatsfriden på söndagar så sent som in på 70-talet (om jag fattat det rätt.)

I Moseböckerna läser vi att man inte får tröska och skörda säd på sabbaten.

2 Mos 34:21: Sex dagar skall du arbeta, men den sjunde dagen skall du upphöra med arbetet; även om det är plöjningstid eller skördetid skall du upphöra med arbetet.

Det här är en av texterna som de laglärda hade i bakhuvudet när de kritiserar Jesus i vårt evangelium.

I GT-texten från idag (2 Mos 23:10-12) hör vi ytterligare ett påbud om varför man ska vila på den sjunde dagen.

De lagfromma judarna som bevitnade Jesusi evangeliet idag räknade ryckande av ax som att skörda. Alltså arbete på sabbaten och som därför bröt mot 2 Mosebokens påbud.

I vårt moderna samhälle kan det, som sagt, vara svårt att fatta varför man var noga med sabbatsreglerna.

Det låter mest som bestämmelser som begränsar liver och krånglar till det för oss.

Inom kyrkan har man ofta talat om lagens krav och hur Kristus sen lyfter av bördan. Det stämmer men är kanske inte riktigt så enkelt.

För många var buden ett tecken på Guds förbund med sitt folk. Att hålla sabbats- och renhetsregler från moseböckerna var ju då ett tecken på identitet.

Förutom att det står i 3 Mos 18:5: "Håll mina bud och stadgar, ty den som gör det skall leva genom dem. Jag är Herren."

Många kunde därför känna en stolthet i att hålla reglerna.

Att hålla på Mose lagar var ett sätt att känna tillhörighet och ett konkret och praktiskt sätt att visa att man vill höra till Gud.

Man fick vara en del av något större än sig själv. Dessutom givna regler att förhålla sig till vilket säkert underlättade tillvaron på flera sätt.

Vi är idag vana och infostrade vid att allt ska göras på ett individuellt plan. Personliga och unika lösningar på det mesta. Att man ska ha en egen stil och egen personlig lösning på det mesta inklusive livsåskådning.

Men samtidigt längtar många efter gemenskap där man har en plats, antingen i arbetet i en familj eller ett sammanhang på sin fritid.

Att uppleva en längtan efter att ingå i något större är ett behov som jag tror att de allra flesta av oss ibland upplever, även om vi lever i en hyperindividualistisk tid

Det är ett ganska grundläggande mänskligt behov.

Jag tror inte det är det som Jesus kritiserar i vårt evangelium idag.

Bredvid den skrivna mosaiska lagen fanns en muntlig tradition som la många extra påbud på människorna. Det fanns en gammal övertygelse om att Mose inte skrev ned allt utan att mycket förvaltades genom en muntlig tradition vid sidan av den skrivna.

Det är ofta just den som Jesus kritiserar. I den muntliga traditionen kom man gärna bort från ursprungstanken. Grundidéen med lagreglerna.

Det är ju också därför som Jesus gång på gång får förklara vad lagen går ut på. Nämligen att älska Gud med hela sitt hjärta och sin nästa som sig själv.

Lagarna ledde också lätt in på ett tänkande där man trodde sig samla andliga poäng.

På ungefär samma sätt skulle man kunna säga om syndakatalogerna gjorde senare här i Sverige på 1800- och en bra bit in på 1900 talet och även på andra ställen i världen, speciellt i frikyrkorna.

Man undvek tobak och alkohol, svor inte eller ljög inte, köpte inga kolorerade veckomagasin, gick inte på bio eller spelade om pengar eller hade alltför pråliga kläder och saker på sig eller i hemmet. Syndakatalogerna var oskrivna regler som dessutom kunde se lite olika ut beroende på sammanhang, plats och samfund.

Inom vissa traditioner var det okej att röka men inte att ha pråliga smycken och kläder, och vice versa.

Det fanns nog en bra ursprungstanke med katalogerna, att vara ledstjärnor till ett bra liv som skulle underlätta relationen både till Gud och medmänniskan och vara en väg bort från missbruk och destruktivitet, men väldigt ofta ledde syndakatalogerna istället in i moralism och fördömanden av andra personer som inte riktigt nådde upp till

målen. Där man, så att säga, silar mygg och sväljer kameler. Man hade fokus på, och fastnade ofta i de yttre omständigheterna, yttre detaljer.

Det blir ofta så att ett blint följande av yttre regler gärna leder bort från livet, även om det vid en första anblick kan se ut som en rätt väg att gå.

Ett annat liknande exempel är i kyrkan före reformationen. Då kunde den som ville köpa avlatsbrev för att på så sätt tro sig få en snabbare och smärtlösare väg till himlen, eller betala en präst för att hålla själamässor för den avlidna och på så sätt samla andliga poäng och garantera sin avlidna en snabbare väg till himlen. Åtminstone trodde man det. På ungefär samma sätt tänkte sig många kring pilgrimsfärder under medeltiden. En samling regler för att samla andliga poäng.

Allt det här jag räknat upp var nog ofta folkliga uppfattningar och ibland rena missförstånd från de kyrkliga reglernas grundidé. Men det var nog egentligen avarterna som Martin Luther vände sig emot.

För det är lätt, och ganska mänskligt att falla in i legalism, moralism. Tappa helhetssynen och inte se andemeningen med varför vi gör saker och ting på ett visst sätt. Att bara se till det yttre men inte till den inre meningen med både bud och relationen till Gud.

Här kommer friheten i Kristus in som är dagens tema.

Kristus bryter de yttre moralistiska och ofta ganska fördömande reglerna som vi människor gärna samlar på oss, inte minst inom kyrkan, vi gör nog det både kollektivt och på individnivå, i vårt inre.

Kanske har vi en annan form av syndakatalog idag med nya regler för vår vardag. Det sägs att vi lever i en nymoralistisk tid men det är också svårt att se utanför sin egen tid och sammanhang.

Vi har en frihet från yttre krav och från yttre regler därför att Kristus gått före och är Herre över sabbaten som han säger i vårt evangelium idag. Han som är vägen sanningen och livet som han säger i Johannesevangeliet.

Där får vi plats med våra liv trots våra misslyckanden många gånger. Där finns också kyrkan - när den fungerar - som ett sammanhang vi får känna tillhörighet i.

En frihet som ska leda till liv. Frihet att upprätta relationen till Gud, till livet, frihet att göra gott mot vår nästa och mot oss själva.

Till Kristus som själv är vägen sanningen och livet.